

Desetljeće kostiju i zglobova u 2012. godini

Desetljeće kostiju i zglobova je globalna inicijativa kojom se podiže svijest o važnosti reumatskih bolesti i pod čijim okriljem se provode brojne aktivnosti s ciljem poboljšanja sveukupne skrbi za te bolesnike. Specifično, aktivnosti su usmjerene na povećanju svijesti o rastućem “teretu” mišićno-koštanih bolesti za društvo, na ohrabivanju bolesnika da sudjeluju u svom osobnom zdravlju, na promoviranju ekonomske prihvatljivosti i opravdanosti prevencije i liječenja, te povećanju razumijevanja o mišićno-koštanim bolestima i stanjima kroz istraživanja za njihovo sprječavanje i liječenje.

Godine 2012. održane su brojne aktivnosti, a okosnica su bila obilježavanja Svjetskih danâ (artritisa, kralježnice, traume i osteoporoze) proglašena od strane Svjetske organizacije. Specifična kampanja Svjetskog dana artritisa je bila ona “mahanja”, kojom se željelo sakupiti što više fotografija i video uradaka, čime se nastojalo generirati supersliku s ukupno 100 000 ljudi, čemu smo se i mi u Hrvatskoj pridružili. Slijedi prikaz aktivnosti povodom ovogodišnjeg obilježavanja Desetljeća kostiju i zglobova, a kolegama organizatorima zahvaljujemo na prilozima za ovaj tekst.

U Šibeniku je od 20. do 22. rujna 2012. održan 13. tradicionalni stručni skup medicine i tehnike “Ortopedska pomagala 2012.”. Na skupu su obrađene dvije važne teme

iz svakodnevne kliničke prakse: protetika i rehabilitacija nakon amputacije donjeg uda, te ortoze za kralježnicu i smjernice za njihovu primjenu. Zbog velikog zanimanja objavljeno je i nekoliko radova iz slobodnih tema. Pozvani predavači su sudionike upoznali s najnovijim zbivanjima u struci i području istraživanja i edukacije, te smjernicama za kliničku praksu. Na Okruglom stolu razmatran je Pravilnik o ortopedskim i drugim pomagalima s aspekta medicine, tehnike i zdravstvenog osiguranja. Konsenzusom su donijete preporuke za njegove izmjene i dopune te poslane u Ministarstvo zdravlja, Hrvatskoj agenciji za lijekove i medicinske proizvode te Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje. Skupu je bilo nazočno oko 200 sudionika, a radovi su objavljeni u devetoj knjizi simpozija. Voditelj skupa je, kao i prošlih godina bio doc. Miroslav Jelić.

Svjetski dan artritisa u organizaciji HNO Desetljeća kostiju i zglobova 2010.-2020. i Hrvatskog reumatološkog društva (HRD) obilježen je 12. listopada u KB Dubrava okruglim stolom na temu “Kardiovaskularni komorbiditet u artritisa”. Sudionici okruglog stola bili su (abecednim redom): profesori Đurđica Babić-Naglić, Dušanka Martinović-Kaliterna, Jadranka Morović-Vergles, Srđan Novak i Simeon Grazio. Nakon što je skup pozdravio ravnatelj KB Dubrava dr.sc. Dragan Korolija Marinić

i predsjednica HRD-a prof. Đurđica Babić-Naglić, skupu se obratila voditeljica i moderatorica skupa prof. Morović-Vergles govoreći o kardiovaskularnom komorbiditetu i RA. Profesor Grazio je govorio o kardiovaskularnom komorbiditetu i psorijatičnom artritisu, prof. Novak o kardiovaskularnom komorbiditetu i ankilozantnom spondilitisu a prof. Martinović-Kaliterna o kardiovaskularnim promjenama i sistemskim upalnim bolestima vezivnog tkiva. Potom su se skupu nadahnutim govorom obratili predsjednici udruge bolesnika "Remisija" i "Kolagenoza" gosp. Nenad Horvat i gđa Jadranka Delija. Gosp. Horvat je izvijestio i o uspjehu naših udruga u svijetu, odnosno o dobivenoj prvoj nagradi za poster udruge oboljelih od psorijaze i drugoj nagradi udruge Remisija na kongresu u Londonu. Skupu je cijelo vrijeme bio nazočan i na kraju se obratio ravnatelj HZZO-a prim.dr.sc. Siniša Varga, a kraj druženja i obilježavanje Svjetskog dana artritisa završilo je skupnom fotografijom "Mahanjem protiv artritisa" koja je odaslana u EULAR.

Društvo reumatičara za djecu i odrasle obilježilo je "Desetljeće kostiju i zglobova" 3. listopada u Tribini Grada Zagreba. Uvodno predavanje o značenju Desetljeća održao je izaslanik predsjednice Hrvatskog nacionalnog odbora dr sc. Joško Mitrović, a potom je doc. Porin Perić održao predavanje o biološkoj terapiji u liječenju reumatskih bolesti i sigurnosti njene primjene.

Prvi put ove godine obilježen je Svjetski dan kostiju i zglobova u djece, a na skupu je prof. Miroslav Harjaček održao predavanje o primjeni biološke terapije u liječenju reumatskih bolesti u djece. Uslijedilo je predstavljanje priručnika za bolesnike "Prehrana kod reumatoidnog i uričnog artritisa/gihta/ auroricâ prim.mr.sc. Ksenije Berdnik-Gortan, mr.sc. Irene Martinis dipl.ing., Irene Oreč, dipl.ing. i Mirne Lasić dipl.ing., koja je i priručnik predstavila. Priručnik je podijeljen svim nazočnima. Osim toga, u organizaciji Kineziološkog fakulteta u Zagrebu i Dječje bolnice Srebrnjak 17. listopada 2012. je organiziran poslijediplomski tečaj stalnog medicinskog usavršavanja I. kategorije pod naslovom "Funkcijska dijagnostika upalnih bolesti lokomotornog sustava". Voditelji tečaja su bili prof. Miroslav Harjaček i prof. Lana Ružić. Cilj tečaja bio je upoznati sudionike s osnovama funkcionalne anatomije lokomotornog sustava te dostupnim metodama ispitivanja motoričkih sposobnosti, s posebnim naglaskom na biomehanička ispitivanja, kao i primijeniti nova saznanja kod odabira prave kombinacije vježbi te pravilno odabrati rekreativni sport, kojim se bolesnik može baviti cijeli život i time postići dobru fizičku kondiciju i normalan život. Uz uvodnu riječ prof. Jadranke Morović-Vergles o ciljevima i aktivnostima Desetljeća kostiju i zglobova predavači su bili nastavnici Kineziološkog fakulteta: doc. Davor Šentija, prof. Lana Ružić, doc. Mario Kasović, prof. kin., te Mandica Vidović, dr.med. iz Dječje bolnice Srebrnjak.

Kao i prethodnih godina povodom Svjetskog dana kralježnice u multimedijskoj dvorani KBC "Sestre milosrdnice" održan je znanstveni simpozij naslova "Neuspjeh kirurških postupaka na slabinskoj kralježnici - uzroci i rješenja", a u organizaciji Hrvatskog vertebralnog društva, ovaj put u suradnji s Hrvatskim društvom za spinalnu kirurgiju te Klinikom za neurokirurgiju i Klinikom za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju KBC "Sestre milosrdnice". Također, kao i prošlih godina suvoditelji su bili doc. Damir Kovač, neurokirurg s Klinike za neurokirurgiju KBC "Sestre milosrdnice", predsjednik Hrvatskog vertebralnog društva i prof. Simeon Grazio, predstojnik Klinike za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju KBC "Sestre milosrdnice" i drugi dopredsjednik Hrvatskog vertebralnog društva. Uz uvodnu riječ suvoditelja, skup su pozdravili doc. Hrvoje Pintarić, pomoćnik ravnateljice KBC "Sestre milosrdnice", akademik Marko Pećina, ambasador Desetljeća kostiju i zglobova i tajnik razreda medicinskih znanosti HAZU te akademik Zvonko Kusić, predsjednik HAZU. U 10 predavanja (dvadesetak koautora) obrađena je problematika neuspjeha/nedovoljnog uspjeha kirurških ili intervencijskih zahvata na slabinskoj kralježnici. Identificirani su glavni uzroci te predložene mjere za rješenje tog ne tako rijetkog problema. Simpoziju je prisustvovalo više od 120 liječnika različitih specijalnosti (fizijatri, neurokirurzi, kirurzi, neurolozi, ortopedi, anesteziolozi, liječnici obiteljske medicine).

Hrvatska liga protiv reumatizma Ogranak za grad Zagreb organizirala je u mjesecu listopadu dva predavanja za svoje članove i ostale zainteresirane. Dana 16. listopada 2012. u Multimedijskoj dvorani KBC "Sestre milosrdnice" u Zagrebu, Adelmo Šegota, dr.med. održao je predavanje pod naslovom "Što možemo učiniti da spriječimo nastup i napredovanje gihta". Na predavanju su bili nazočni, ali i aktivno sudjelovali brojni članovi Hrvatske lige protiv reumatizma, ogranak za grad Zagreb, te liječnici i medicinski stručnjaci iz područja fizikalne medicine i rehabilitacije i reumatologije. U predavanju su iznijete činjenice o epidemiologiji, čimbenicima rizika i simptomima uričnog artritisa, s posebnim naglaskom na rano prepoznavanje i dijagnosticiranje bolesti, te mogućnosti liječenja, napose mjerama samopomoći. Predstavljene su preporuke medicinske struke o prevenciji bolesti, načinu života te smjernice za prehranu bolesnika s uričkim artritisom. Na kraju predavanja svi su sudionici dobili informativni letak s preporukama o prehrani bolesnika koji boluju od uričnog artritisa, te primjerak glasila Hrvatske lige protiv reumatizma "Reuma". Drugo predavanje Hrvatske lige protiv reumatizma je bilo ono povodom obilježavanja Svjetskog dana osteoporoze. Dana 22. listopada 2012. u multimedijskoj dvorani KBC "Sestre milosrdnice" predavanja su održali prof. Simeon Grazio "Uloga kalcija i D vitamina u

zdravlju kosti” i prim.mr.sc. Zoja Gnjidić “Osteoporozaliječenje prehranom i pokretom”. Oba predavanja su pred prepunom dvoranom potaknula niz pitanja i zanimljivu raspravu koja je potvrdila zanimanje za ove uvijek važne teme. Naime, kako su dostupni podaci o toj temi ponekad kontradiktorni, važna je edukacija o ulozi kalcija i vitamina D, te njihovom izračunu pri unosu hranom, dok je tema medicinskih vježbi u osoba s osteoporozom potaknula niz pitanja o tome kada i koliko vježbati ili trebaju li i smiju li svi koji imaju osteoporozu vježbati. Svaki sudionik dobio je na poklon brošuru o osteoporozu s prikazom vježbi i popisom namirnica te količinom kalcija i vitamina D u njima radi lakšeg potrebnog dnevnog izračuna.

Prigodom Svjetskog dana osteoporoze na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 22. listopada 2012., kao i svake godine, organiziran je znanstveni simpozij, a u organizaciji Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskog društva za kalcificirana tkiva, Hrvatskog društva za osteoporozu te Hrvatskog nacionalnog odbora Desetljeća kostiju i zglobova. Na početku simpozija prof. Jadranka Morović-Vergles je izvijestila o programu i aktivnostima vezanim uz Hrvatski nacionalni odbor “Desetljeće kostiju i zglobova 2010.-2020.” Prof.dr.sc. Slobodan Vukičević održao je predavanje na temu “Inovacije u otkrivanju lijekova”. Ukazao je na glavne prednosti i nedostatke u procesu otkrivanja i uvođenja novog lijeka na tržište. Predavanje je počelo prikazom razvoja novih lijekova kroz godine, gdje se analizom pokazalo da porast broja stanovništva i njegovo starenje vode u porast učestalosti kroničnih bolesti, pa se s pravom očekuje dalji rast farmaceutskog tržišta. Opisao je i dio svoje znanstvene aktivnosti unutar odobrenih projekta, uz prikaz pojedinih molekula kao potencijalnih budućih lijekova u terapiji osteoporoze te akutnog infarkta miokarda. Istaknuo je regenerativnu medicinu kao važan dio znanstvene budućnosti koja nudi čitav niz novih terapijskih mogućnosti. Doc. Zlatko Giljević održao je predavanje o novostima u liječenju osteoporoze. Istaknuo je da su najčešće korišteni lijekovi antiresorptivi (bisfosfonati, SERM-ovi, denosumab, hormoni), a značajno manje anabolici ili lijekovi s dvojnim učinkom. Novi mehanizmi djelovanja lijekova za osteoporozu uglavnom se zasnivaju na molekularnom nivou djelovanja osteoblasta i osteoklasta. Monoklonsko protutijelo za sclerostin (SOST) je obećavajući pripravak u fazi II studija na postmenopauzalnim ženama i muškarcima. SOST je glikoprotein primarno iz osteoklasta koji snažno inhibira osteoblastogenezu. Farmakološkim blokiranje SOST-a pokazuje jaki anabolički učinak na sve dijelove skeleta. Druga molekula, inhibitor katepsina K (odanacatib) pokazuje porast mineralne gustoće kosti slično zolendronatu i denosumabu. Slabija je supresija koštanih biljega razgradnje (CTX), ali je još manja supresija biljega izgradnje (KAP). Drugi mehaniz-

mi djelovanja uključuju koštane morfogenetske proteine (BMPs) koji induciraju diferencijaciju matičnih stanica prema zrelim osteoblastima. Interferon γ , protein matičnih stanica u koštanom mikrookolišu pokazuje jaki anabolički učinak u modelu postmenopauzalne osteoporoze. Ohrabrujuće je da se već koristi u liječenju hepatitisa C i osteopetroze. Doc.dr.sc. Lovorka Grgurević održala je predavanje pod naslovom “Novi markeri koštane pregradnje”. Dosadašnji biomarkeri koštane pregradnje pokazali su se korisnima u procjeni rizika od koštanih prijeloma te praćenju učinkovitosti terapije kod postmenopauzalnih žena. Potrebu za pronalaženjem novih specifičnih biomarkera naglašava i upotreba novih lijekova koji imaju snažan učinak na metabolizam kostiju. Cilj istraživanja doc. Grgurević je identificirati nove biomarkere koji su blisko povezani sa strukturnim promjenama koštanog matriksa, jer dosadašnji podaci su samo kvantitativni bez kvalitativne oznake na koji specifični dio koštanog odjeljka se promjena odnosi. Proteomskom analizom uzoraka plazme bolesnika s akutnim koštanim prijelomom identificirano je nekoliko zanimljivih molekula povezanih uz koštani i hrskavični metabolizam. Novootkrivene molekule predstavljaju nove potencijalne dijagnostičke markere u praćenju promjena koštanog metabolizma, procesa koštanog cijeljenja te hrskavične regeneracije. Doc. Donatella Verbanac je govorila o novim pristupima u liječenju osteoporoze i to vezivanjem BMP6 molekule na molekulu bisfosfonata. Vrijednost projekta i ideje je u tome što je ovakvim pristupom omogućeno sinergističko i aditivno djelovanje dviju aktivnih tvari. Dovođenje BMP6 točno na površinu kosti olakšava bisfosfonat, budući da je to molekula koja ima afinitet za kosti. Na mjestu djelovanja, na dijelu kosti zahvaćenom osteoporozom, oba dijela molekule (BMP6 i alendronat) ostvarit će terapijsko djelovanje. Ovakav pristup rezultirat će prvom nehormonalnom anaboličkom terapijom za poticanje stvaranja nove kosti u liječenju osteoporoze, a omogućit će korištenje manjih količina bisfosfonata čime će se uvelike smanjiti i eventualne neželjene posljedice vezane za sadašnju tradicionalnu terapiju osteoporoze u kojoj se koriste isključivo bisfosfonati. Na kraju simpozija o osteoporozu prof. Dalibor Krpan je održao predavanje o individualiziranoj terapiji osteoporoze, jer je dosadašnja klinička praksa u liječenju osteoporoze pokazala niz slabost, što se ogleda u relativno slabom učinku liječenja, razočarenju bolesnika i liječnika te značajnom padu interesa za problem osteoporoze u cjelini. No, s druge strane broj bolesnika s komplikacijama se i dalje povećava i problem osteoporoze objektivno postaje sve veći što nameće nužnost promjena i to ne samo uvođenjem novih lijekova, već i promjene koncepta liječenja. Simpozij o osteoporozu je završen postavljanjem osnovnih zaključaka i smjernica uz jasan naglasak o značajnom znanstvenom napretku i doprinosu u terapiji i dijagnostici osteoporoze.

U Šibeniku je od 25. do 28. listopada održan XIV. godišnji kongres Hrvatskog reumatološkog društva HLZ-a na kojem je sudjelovalo oko 300 liječnika reumatologa, fizijatarata, medicinskih sestara, fizioterapeuta, bolesnika i predstavnika farmaceutske industrije. Memorijalno predavanje u spomen Drage Čopa s naslovom "Masno tkivo i kost" održao je dr.sc. Jozo Jelčić. Glavne teme kongresa bile su polimiozitis i kristalinični artritis, a održane su u dopodnevnom satima, dok su poslijepodne predstavljeni radovi mladih reumatologa i slobodne teme. Također, održana je radionica dijagnostičkog ultrazvuka sustava za kretanje koja je kao i prošle godine, pobudila veliko zanimanje. Društvo medicinskih sestara u reumatologiji i rehabilitaciji iz Hrvatske udruge medicinskih sestara je u sklopu Kongresa organiziralo 23. edukacijski tečaj s istim glavnim temama, a u kojem su sudjelovale medicinske sestre i fizioterapeuti iz cijele Hrvatske. Predstavnici udruga bolesnika, Hrvatske lige protiv reumatizma, Remisija i Kolagenoze obradili su temu problemu kronične boli i ulozi psihološke podrške, što je bilo izuzetno dobro primljeno i korisno. Sva plenarna predavanja i sažeci radova objavljeni su u časopisu Reumatizam, volumen 59, broj 2, godina 2012.

Dana 15. studenog 2012. u multimedijskoj dvorani KBC "Sestre milosrdnice" u organizaciji Klinike za traumatologiju KBC "Sestre milosrdnice" održan je već tradicionalni simpozij povodom Svjetskog dana traume. Voditelj simpozija bio je prof. Aljoša Matejčić, a program izlaganja bio je usmjeren na liječenje i rehabilitaciju ozljeda velikih zglobova tijela. Predavanje o zbrinjavanju ozljeda ramena i lakta održali su prim. Ivan Benčić, dr.med. i Tomislav Vlahović, dr.med., a uslijedilo je predavanje o rehabilitaciji prim.dr. Tatjane Nikolić. U nastavku su dr.Tomislav Čuti, dr.Dinko Vidović i doc. Iva Popović sveobuhvatno prikazali koštano-ligamentarne ozljede kuka i koljena i njihovu rehabilitaciju. Posebno je obrađen prometni traumatizam koji je Svjetska zdravstvena organizacija istaknula kao važni problem u okviru koštano-zglobne patologije, o čemu je govorio dr. Tomislav Čengić. Simpozij je bio dobro organiziran i posjećen. Na kraju ovoga izvješća o bogatim aktivnostima Desetljeća kostiju i zglobova može se poželjeti da aktivnosti sljedeće godine budu još plodonosnije.

Jadranka Morović-Vergles
Simeon Grazio